

Hodnocení diplomové práce

Posudek vedoucího práce

Jméno autora: Tereza Lásková

Název práce: Vyrovnávání se se smrtí v soudobé české společnosti očima doprovázejících

Vedoucí práce: Mgr. Petr Macek, Ph.D.

Téma a cíl práce: Cílem diplomové práce je zachytit různé přístupy ke smrti a umírání z pohledu lidí věnujících se doprovázení umírajících a jejich blízkých. Teoretická část práce vychází z konceptualizace umírání jako liminální fáze lidského života spojené s přechodovými rituály. V praktické části práce zpracovává kvalitativní výzkum založený na polostrukturovaných rozhovorech s lidmi věnujícími se doprovázení umírajících a pozůstalých. Práce usiluje o komparaci v přístupu ke smrti a umírání v tradičních náboženstvích a současných alternativních spirituálních proudech.

Zaměření práce: smrt, umírání, doprovázení, pohřební obřady

Jazyková a stylistická úroveň práce: Diplomová práce je po jazykové a stylistické stránce zpracována na velmi dobré úrovni. Oproti předcházejícím verzím představuje finální podoba práce výrazné zlepšení. Místy bych doporučoval používat stručnější, úspornější a více strukturované vyjadřování a stylistické prostředky.

Rozsah práce: Plně odpovídá požadavkům na diplomovou práci, celkový rozsah práce je 69 stran včetně příloh.

Použitá literatura: Diplomová práce je založena na 40 položkách odborné literatury. Vhodně kombinuje literatury z různých vědních disciplín (kulturní antropologie, religionistika, filosofie). Vzhledem k aktuálnosti tématu by bylo vhodné doplnit i aktuálnější odborné studie průběžně publikované v odborných časopisech. Seznam zdrojů by také bylo dobré rozdělit na tištěné a internetové zdroje.

Formální stránka práce: Formální stránka práce je pečlivě zpracovaná podle obvyklých akademických norem

Celkové hodnocení a kritické poznámky: Předkládaná diplomová práce se zaměřuje na specifickou výseč studia problematiky umírání v současné české společnosti – vzhledem k odbornému zaměření a východiskům oboru transkulturní komunikace se zaměřuje především na kulturně-antropologický a religionistický rozměr dané problematiky. Svoji pozornost směřuje k problematice rituálů spojených s umíráním v současné společnosti. Celá práce má promyšlenou, účelnou a logickou strukturu a jasně stanovený cíl a hlavní výzkumnou otázku. Teoretická část práce je rozdělena do dvou kapitol, z nichž první je zaměřena na představení hlavních teoretických konceptů a druhá pak na popis situace umírání v České republice. Pozitivně hodnotím především první kapitolu teoretické části práce. Ta vhodným způsobem představuje a propojuje hlavní teoretické rámce práce – problematiku (post)moderní spirituality, antropologické studium přechodových rituálů a liminality a konečně filosofické a teologické úvahy o lidské důstojnosti a důstojném umírání. Právě v průsečíku těchto přístupů můžeme hledat specifické východisko a přínos transkulturní komunikace. Všechny pojednávané koncepty jsou představeny na základě odpovídající odborné literatury, jež je v textu vhodným způsobem citována.

Druhá kapitola teoretické části práce se zabývá obecně problematikou historického vývoje umírání v evropské společnosti, současnou podobou smrti a různými formami pohřebnictví. Oproti předcházející kapitole působí ale méně sourodým dojmem, faktografický popis se v ní střídá s představením dalších teoretických konceptů (např. z díla antropoložky Mary Douglasové). Této části práce by prospělo jisté zestručnění a větší sevřenost výkladu. Každopádně je v ní jasně naznačeno rozdělení pohřebních rituálů na nábožensky ukotvené, moderní sekularizované a postmoderní alternativní přístupy.

Na teoretickou část pak navazuje solidně zpracovaný kvalitativní výzkum věnovaný problematice doprovázejících umírajících. Autorka vhodně zvolila zaměření na tuto skupinu, jejíž studium je pro porozumění fenoménu umírání klíčové. Celý výzkum je představen v jasně strukturované podobě s jasně stanovenými výzkumnými otázkami a vhodným popisem metodického postupu práce. Pozitivně v této části hodnotím především reflexi vlastní pozice autorky, jež je u takto citlivého tématu velmi důležitá a závěrečnou transkulturní reflexi, v níž je vhodně otevřeno téma transcendentního ukotvení lidského života a lidské důstojnosti.

Přes velmi solidní zpracování výzkumu a jeho dobře strukturovanou prezentaci je nutné připojit k výsledné podobě práce několik poznámek. Především je škoda, že se nepodařilo výrazněji propojit teoretickou a praktickou část práce. Jak již bylo naznačeno, v teoretické

části textu je velmi pěkným způsobem propojena spirituální, rituální a filosoficko-teologická stránka studia umírání. Výzkum se sice stěžejní problematice rituálu také věnuje, ale z posbíraného materiálu by šlo vytěžit výrazně více. Možná je zde patrný i vliv dlouhodobého zahraničního pobytu autorky.

Ve výzkumu nejsou do hloubky využity teoretické koncepty vytyčené v úvodní části práce, prezentace materiálu mnohdy sklouzává ke kvantitativním výčtům. Dané téma by vyžadovalo hlubší ponor do rituální stránky doprovázení umírajících a pozůstalých.

Výsledné hodnocení: Předkládaná diplomová práce splňuje všechny požadavky kladené na tento typ textu. Má jasně vytyčený cíl a vhodně zvolenou strukturu. Teoretická část představuje důležitá teoretická východiska a koncepty nutné pro zpracování praktického kvalitativního výzkumu. Samotný výzkum je prezentovaný solidním a dobře strukturovaným způsobem. Bylo by vhodné ho úžeji a hlouběji propojit s teoretickou částí práce.

Otázky vedoucího práce:

- Výzkum se do hloubky nezabýval alternativními, postmoderními přístupy k pohřebnictví. Jak hodnotíte jejich perspektivu a další vývoj v rámci české, sekularizované společnosti?
- Myslíte, že převažující křesťanská orientace doprovázejících byla dána metodou vašeho výběru nebo odpovídá celkové situaci v daném oboru?

Datum: 21. 8. 2023

Mgr. Petr Macek, Ph.D.